

Huis Sint-Joris aan de Markt in Ekeren viert zijn 500ste verjaardag

Het huis Sint-Joris aan de Markt in 1906 met de pas vernieuwde gevel (DAN-C12). De nieuwe gevel werd gebouwd door de vader van architect Henry Claes. Boven de eerste verdieping werd een fronton aangebracht met daar bovenop de beeltenis van Sint-Joris te paard. Het huis links van Sint-Joris is Den Hert en het huis rechts is Den Rozenhoed.

Het witte huis links is Sint-Joris in 1905 met de minder opvallende oude gevel (DAN-C15).

Inleiding

De werkgroep 'Thuis in Archief' van het Stadsarchief Antwerpen is al jaren bezig met het transcriberen van de oudste schepenregisters van de stad.

Daarin treffen we voortdurend onbekende akten aan over Ekeren en zo doen we steeds weer nieuwe ontdekkingen.

Zo weten we nu dat het huis Sint-Joris in Ekeren aan de Markt zijn naam kreeg in de 16de eeuw maar dat het zeker al even oud is als het huis Den Hert dat links daarnaast stond (eerste vermelding 1421).

Het huis Sint-Joris grensde rond 1500 aan het kerkhof van Ekeren.

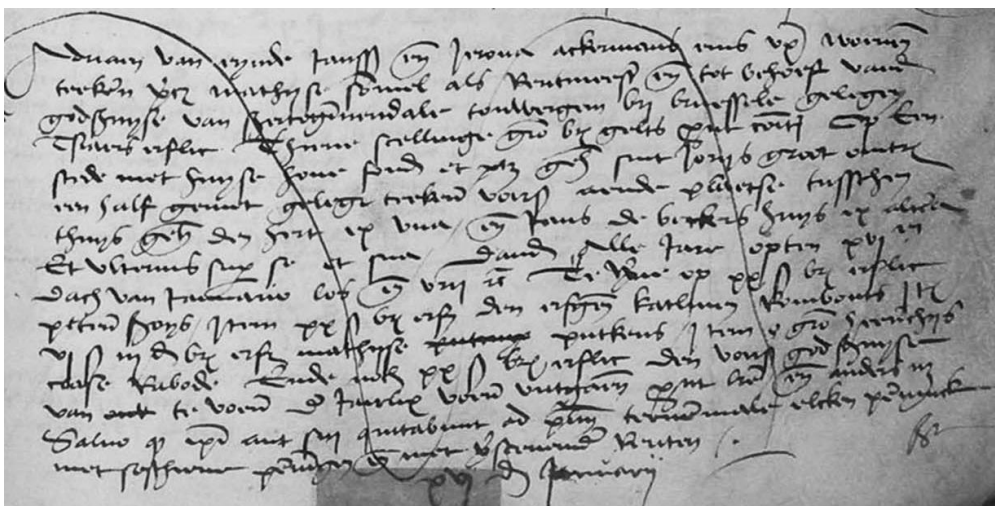
Vanzelfsprekend zijn de huizen al lang en verschillende keren vervangen, maar het huidige huis Sint-Joris draagt nog steeds dezelfde naam en staat op dezelfde plaats als eeuwen geleden.

Het verbindt op die manier de bewoners van Ekeren met hun woonplaats en met hun geschiedenis.

Op onze website (www.schattenvanekeren.be) onder 'Publicaties' staat het huis al genoemd in verschillende artikelen zoals 'De eerste gemeentehuizen van Ekeren', 'Middelieuwse huisnamen aan de Markt van Ekeren' en 'Ekeren in de 15de eeuw deel 2'.

In het huidige artikel presenteren we de eerste vermelding van de huisnaam Sint Joris in Ekeren. Verder verkennen we de voorgeschiedenis van het huis aan de hand van een akte die we vonden toen het nog niet de naam Sint Joris droeg. In dit artikel ziet u ook een afbeelding van het huis in de 17de-eeuw. De meer recente geschiedenis komt aan bod middels een aantal plattegronden van het huis.

De akte van 500 jaar geleden

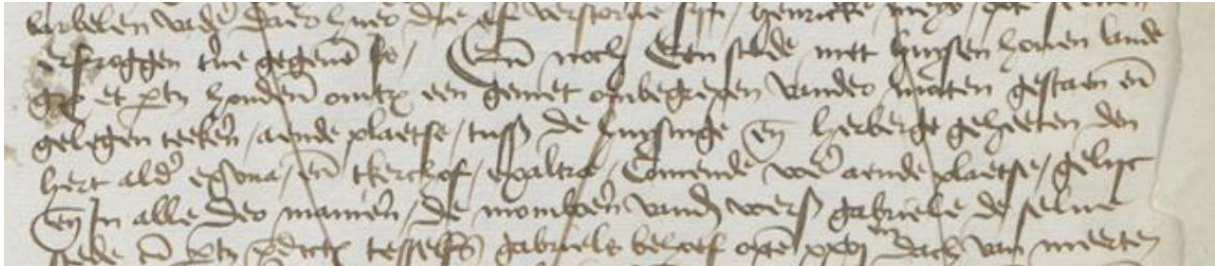
SAA-SR161-279ro-jaar1522

Gedeeltelijke transcriptie: *Adriaen van Eynde Janss x Jerona Ackermans woenende tEekeren vercocht Mathijse Sommel als rentmeester ende tot behoef vanden godshuyse van sHertoginnendale tOuwergem bij Bruessele gelegen tsiaers erflic thiene scellinge groten Brabants gelts op een stede met huuse, hove geheeten Sint Jorijs groot omtrent een half gemet (ruim 2.000 m²) gelegen tEekeren voirs aende plaetse tusschen thuys geheeten den Hert en Jans de Beckers huys; 16 januari 1523 (huidige tijdrekening).*

Het huis Sint Joris stond in 1523 dus naast het huis Den Hert in Ekeren aan de Markt (Plaetse).

Vanzelfsprekend stond het daar ook al eerder alhoewel het toen nog niet die naam droeg. We bekijken eerst een vroegere akte waarin een voorloper van het huis wordt genoemd en waarin we een beter beeld krijgen van de omgeving: de Ekerse Markt of Plaetse bij de kerk en bij het kerkhof.

Een eerdere akte uit 1500:

SR117-264-jaar1500

Gedeeltelijke transcriptie: *‘Ende noch een stede met huysen, hoven, lande gronde houdende omtrent een gemet gestaen ende gelegen tEkeren aende plaetse tusschen de huysinge ende herberge geheeten den Hert aldaer ende tkerchhof, comende voer aende Plaetse’.*

Uit deze akte blijkt dat het kerkhof rond 1500 veel groter was. Het huis Sint Joris grensde aan het kerkhof en had een oppervlakte van 1 gemet (ruim 4.000 m²). Aan de oostzijde van de Markt stonden toen dus slechts twee huizen: Den Hert en het huis dat later de naam Sint-Joris zou krijgen.

Aantekeningen uit het Fonds Kanora in het DAN

In het DAN bevindt zich ondermeer het Fonds Kanora.

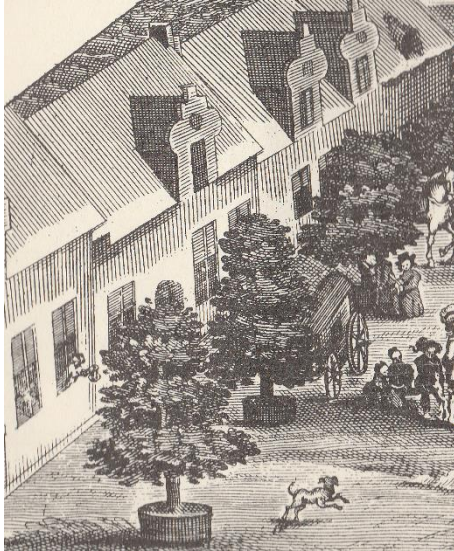
De daar verzamelde informatie over Sint-Joris is zeer waardevol, vooral omdat de werkgroep ‘Thuis in Archief’ nog niet ver genoeg gevorderd is met het werk in de 16de-eeuw en daarna. In het artikel ‘De eerste gemeentehuizen van Ekeren’ wordt al melding gemaakt van het feit dat het gemeentebestuur een kamer huurde in het huis Sint-Joris voor de zittingen van het bestuur. Uit Kanora nummer 160 halen we nog de volgende aantekeningen:

- Het huis was regelmatig een herberg maar zeker niet altijd.
- In 1558 waren Den Hert en Sint-Joris beide herbergen.
- In 1548 vervulde het huis Sint-Joris al een officiële functie want een aanvullende keurbrief (politierglement) werd openbaar afgekondigd vanaf het gebouw Sint-Joris.
- In 1663 was het gebouw verhuurd. De eigenaar woonde daar dus niet.
- Volgens het meetboek van landmeter De Wolf in 1715-1716 bedroeg het grondoppervlak van Sint-Joris : 12,5 roeden of ruim 400 m².
- In 1796 werd het huis gekocht door meester Nicolaus Geyling een chirurgijn of arts. Hij kocht het huis met kamers, keuken, kelders, stallen, hof en grond voor 2400 gulden.

- In 1829 werd het huis opnieuw bewoond door een arts: Francis Jan Anton van Donghen. Ook in 1843 was dokter Van Donghen nog eigenaar van Sint-Joris (Zie over hem ook Jaarboek 19-2001 van Heemkring Ekeren, raadpleegbaar in het DAN).

Het huis in 1663

Van Sint-Joris bestaat een oude afbeelding op een bedevaartvaantje van 1663.

Voor het huis staat een kar tussen twee bomen.

We moeten ons voorstellen dat de huizen waren gebouwd van baksteen maar vermoedelijk bepleisterd met een korrelige laag en mogelijk geschilderd in een opvallende kleur. De topgevel lijkt op een zogenaamde volutengevel.

Het huis was vermoedelijk vochtig en koud van binnen met tocht door de kieren in de vensters en met een koude tegelvloer op het gelijkvloers.

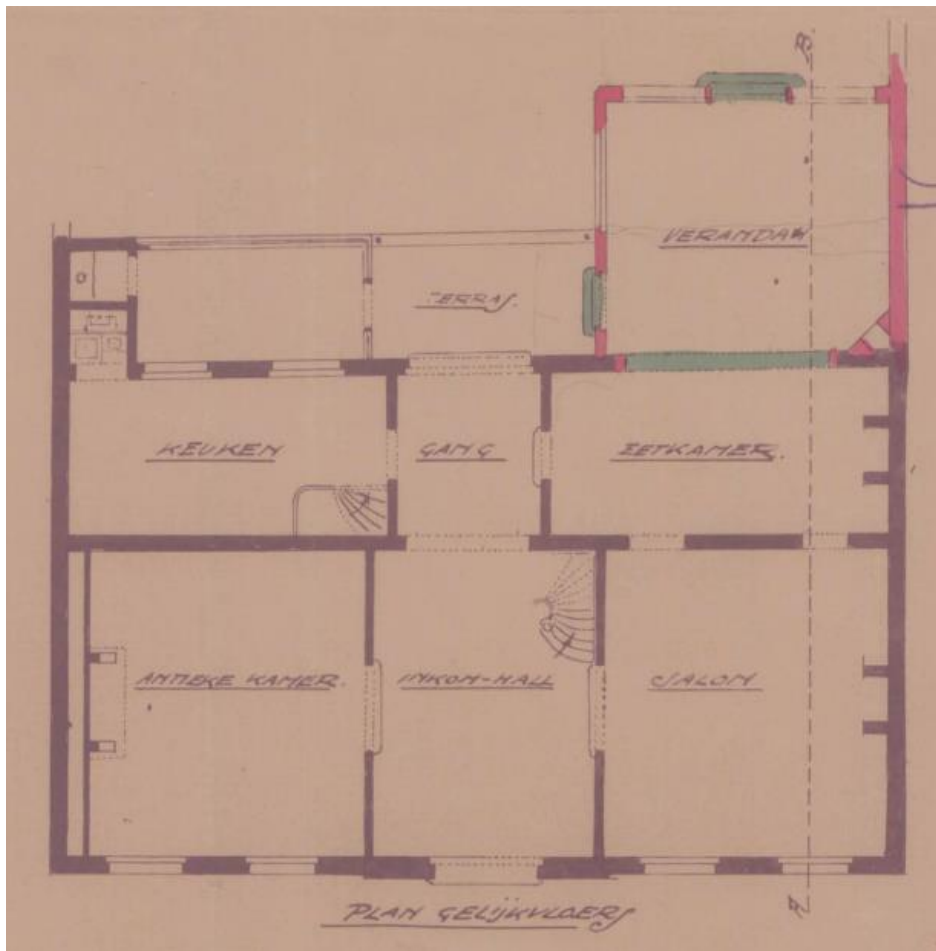
Gezien dat de schepenen er vergaderden gaat het om een meerkamerwoning.

De ramen waren gemaakt van kleine glas-in-lood ruitjes want grote glasplaten kon men toen nog niet maken.

De vroegere indeling van het huidige gebouw

Dankzij de bouwdoSSIERS aanwezig in het Stadsarchief Antwerpen weten we iets meer over de vroegere indeling van het huidige gebouw Sint-Joris. We kunnen dus als het ware even binnen kijken in het huis in 1927 en in 1960.

In 1927 is het huis eigendom van de heer Vincent Claes. We presenteren u de plattegrond van het gelijkvloers en het zicht op de achtergevel.

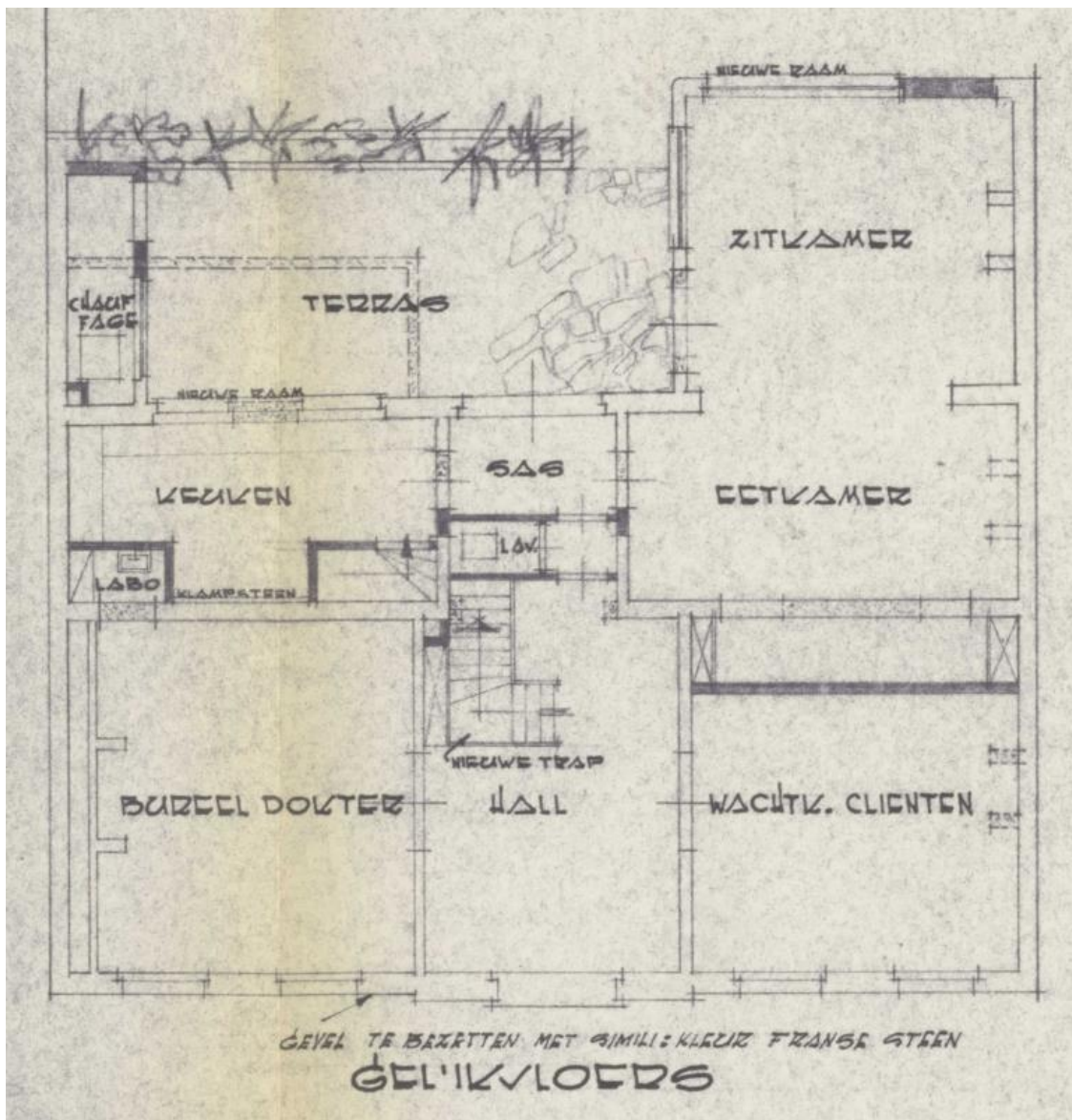
Bouwdossier 802#1544 jaar 1927

Bouwdossier 802#1544 jaar 1927

In 1942 was volgens bouwdoossier 802#4518 de gevelbezetting in zandmortel totaal versleten. Mijnheer Vincent Claes, die in Antwerpen woonde, kreeg toestemming om de voorgevel af te kappen en te herbezetten in licht-gele tint en om in verband met de werkzaamheden een schutsel te plaatsen op de rand van het voetpad met aan beide uiteinden het duidelijk opschrift 'Opgepasst voor den tram'.

In 1960 werd het huis weer bewoond door een arts. De eigenaar dokter Van Schependom, die in Antwerpen op de Luchtbal woonde, kreeg als eigenaar toestemming om de gevel op te frissen, een nieuwe roostering te steken en binnen veranderingen uit te voeren. Op de verdieping bleef de badkamer (links achteraan) bestaan evenals drie slaapkamers en een logeerkamer (rechts vooraan). De indeling van de bovenverdieping was sinds 1927 weinig veranderd. We presenteren u het gelijkvloers.

Bouwdoossier 803#275 van het jaar 1960

Tenslotte

We prijzen ons in Ekeren gelukkig dat er nog steeds een aantal gebouwen zijn die ons kunnen verbinden met een lange geschiedenis.

We willen de huidige bewoner, dokter De Beukelaar, dan ook hartelijk feliciteren met de 500ste verjaardag van zijn huis.

Ad van Oeffelen – vrijwilliger DAN